

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

дуть до переоцінки прийнятого судом рішення по суті у позапроцесуальному порядку Пленумом ВС. На наш погляд, це є фактом перебирання Пленумом ВС одночасно повноважень: (а) як суду вищої інстанції в частині апеляційного перегляду/ касаційного оскарження справи поза визначеним процесуальним законом та автоматизованим розподілом складом суду, (б) конституційного повноваження органу конституційної юрисдикції; а також може свідчити про порушення принципу поділу влад, закріплених статтею 6 Основного Закону України.

Бут Ілля Олександрович

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
експерт Громадського центру правосуддя Одеської області*

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА ГРОМАДСЬКИМ ОБ'ЄДНАННЯМ, ЯКЕ НЕ МАЄ СТАТУСУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ, ІНТЕРЕСІВ СВОГО ЧЛЕНА

Стаття 56 Цивільного процесуального кодексу України передбачає, що у випадках, встановлених законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи можуть звертатися до суду із заявами про захист прав, свобод та інтересів інших осіб або державних чи суспільних інтересів та брати участь у цих справах [1].

В той же час, відповідно до ст. 1 Закону України «Про громадські об'єднання» громадське об'єднання може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу [2], а тому доцільним буде дослідити можливість звернення до суду громадського об'єднання, яке не має статусу юридичної особи, в інтересах свого члена в контексті ст. 56 ЦПК України. Виходячи зі структурного аналізу ЦПК України, положення ст. 56 розміщені у § 1 «Учасники справи» Глави 4 «Учасники судового процесу» Розділу I ЦПК України, тоді як положення ст. 58 ЦПК України розміщені в § 2 «Представники» цієї ж глави, що дає змогу розрізнити в

процесуальному плані представництво інтересів особи та участь у цивільному процесі громадських організацій з метою захисту прав та інтересів інших осіб або суспільства.

Відповідно до пунктів 3 і 7 Рекомендації CM/Rec(2007)14 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо створення та діяльності неурядових організацій від 10 жовтня 2007 року неурядові організації можуть бути як неформальними об'єднаннями або організаціями, так і об'єднаннями або організаціями, що мають статус юридичної особи. Неурядові організації, які мають статус юридичних осіб, повинні мати ту ж правоздатність, якою зазвичай користуються інші юридичні особи, і на них повинні поширюватися ті ж зобов'язання та санкції, що накладаються адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством, які, зазвичай, застосовуються до таких юридичних осіб [3]. З огляду на вказану правоздатність неурядових організацій, які не мають статусу юридичної особи, можуть мати визначенні національним законодавством особливості та обмеження порівняно з неурядовими організаціями, які мають статус юридичної особи.

В той же час, права громадської організації на звернення до суду в інтересах своїх членів чи інших осіб Закон України «Про громадські об'єднання» не деталізує, тому такі права реалізуються відповідно до положень інших законів.

Відповідно до статті 58 ЦПК України громадські об'єднання без статусу юридичної особи не є представниками фізичних осіб, а тому саме по собі членство у громадській організації не є підставою для виникнення процесуального представництва (як законного, так і договірної). Оскільки в цьому випадку підстав для законного представництва в силу ст. 59 ЦПК України не вбачається, для цього необхідне волевиявлення особи, яка потребує представництва, та наявність належно оформлених документів, а сама лише та обставина, що основною метою та завданням громадської організації є допомога у реалізації громадянином його прав і законних інтересів, не може свідчити про наявність в організації процесуальної правоздатності у справі.

Велика Палата Верховного Суду у своїй Постанові у справі № 199/1478/17 від 13 березня 2019 року зазначила, що Громадська організація «Дніпропетровська незалежна правозахисна громадська організація» у цій справі діє в інтересах позивача, в той же час стосовно самопредставництва, дана громадська організація не є особою, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи. Щодо можливості сторони брати участь у судовому процесі через представника, то виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді. Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена (частини четверта та п'ята статті 1312 Конституції України). При цьому довіреність, що видана самою громадською організацією без статусу юридичної особи, не є довіреністю від імені юридичної особи, як це передбачено ст. 62 ЦПК України [4].

Отже, інтереси громадянина, чий права порушено, не може представляти громадська організація без статусу юридичної особи, членом якої є такий громадянин. Так само, через відсутність статусу юридичної особи таке громадське об'єднання не може видати довіреність на представництво інтересів свого члена іншій особі.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1618-15>.
2. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17>.
3. Рекомендація СМ/Рес(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (Щодо створення та діяльності неурядових організацій): Рекомендації; Рада Європи від 10.10.2007 № СМ/Рес(2007)14 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_937.

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 року у справі № 199/1478/17 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80854779>.

Волкова Наталія Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРЕДСТАВНИЦТВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інститут представництва у цивільному судочинстві зазнав значних змін внаслідок проведення конституційної реформи в частині правосуддя, а саме щодо «монополії адвоката» та реформування цивільного судочинства. У сучасних умовах, на теоретичному і практичному рівнях, участь представника у суді є надзвичайно важливим і актуальним питанням і таким, що потребує єдиного наукового обґрунтування у теорії цивільного процесуального права.

Так, серед основних змін цивільного процесуального законодавства України щодо представництва у суді варто зазначити наступні:

- Новелою ЦПК України є те, що представники не входять до складу учасників справи та займають самостійне місце у складі учасників судового процесу.

- Не вдаючись до дискусій, необхідно зазначити, що у перше законодавець застосовує термін «самопредставництво» (ч. 1 ст. 58 ЦПК України) [1].

- Значних змін зазнали положення норми цивільного процесуального законодавства щодо визначення осіб, які можуть бути представниками у суді. Крім того, необхідно звернути увагу, що відповідно до внесених змін до Конституції України, виключно